

О Т Ч Е Т
ЗА РАБОТАТА НА НАЦИОНАЛЕН ПАРК-МУЗЕЙ
„ШИПКА-БУЗЛУДЖА“ – КАЗАНЛЪК ПРЕЗ 2020 ГОДИНА

ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ ЗА 2020 Г.

1. Подготовка на Националните чествания, посветени на 142-та годишнина от Освобождението на България от турско робство, 152-та годишнина от подвига на обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа (1868 г.), 143-та годишнина от Шипченската епопея (1877 г.).
2. Опазване и научна обработка на съхраняваните и новопостъпилите във фонда на музея движими културни ценности.
3. Решаване на проблема с документирането на собствеността на предоставеното за стопанисване и управление на музея държавно имущество.
4. Изработване на инвестиционен проект за реставрация и консервация на Паметника на свободата.
5. Изработване на инвестиционен проект за реставрация и консервация на Паметника на победата, находящ се в Парка на победата при с. Шейново, Община Казанлък.
6. Изпълнение на проект: „Възстановяване на паметни плочи на територията на Национален парк-музей „Шипка““.

Въведените от компетентните здравни власти ограничения за достъп на граждани до закритите експозиции на музеите и галериите в страната от средата на м. март 2020 г. се отразиха и върху дейността на Национален парк-музей (НПМ) „Шипка-Бузлуджа“. Те засегнаха организацията на текущата музейна работа и възможностите за достъп на гражданите до обектите на музея. В периода от 14.03.2020 г. до 18.05.2020 г. част от музейните специалисти извършваха служебните си задължения дистанционно, работейки от своите домове по предварително определени задачи, а достъпът на посетители до Паметника на свободата бе изцяло ограничен. Наложените правила за присъствие в закрити помещения на граждани станаха причина след възстановяването на работния процес в средата на май 2020 г. да се предприемат действия, които ограничиха възможностите за достъп на туристи до монумента. С изключение на съботните и неделните дни, до края на отчетната година закритата музейна експозиция работеше с намалено работно време.

Усложнената епидемиологична обстановка, намалелият посетителски поток и необходимостта от ограничаване на част от разходите в НПМ „Шипка-Бузлуджа“ станаха причина част от включените в Плана за работата на музея пред 2020 г. дейности да не бъдат изпълнени. Сред тях са намеренията да бъде изработен проект за реставрация и консервация на Паметника на победата при с. Шейново, Община Казанлък, да бъдат ремонтирани съществуващата канализационна система за отходни води на връх Шипка и мълниезащитна система на х. „Опълченец. Нереализирано остана и изпълнението на съгласувания от Министерството на културата проект „Възстановяване на паметни плочи на територията на Национален парк-музей „Шипка““. Не беше направено допитване във вид на анкета сред посетителите, с цел по-добро обслужване, не бяха преведени на английски език филмите „Епопеята на Шипка“ и „Паметници на признателността“. В Паметника на свободата не бяха инсталирани информационен киоск и далекогледни уреди за наблюдение на бойните позиции и панорамната гледка.

Независимо от това през 2020 г. екипът на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ успя да реализира част от поставените задачи, изпълнението на които са представени в настоящия отчет.

I. ОТДЕЛ „ФОНДОВЕ“

През 2020 г. дейността на отдела беше съобразена с годишния план на Национален парк-музей (НПМ) „Шипка-Бузлуджа“ и насочена към: попълване на фондовите сбирки с нови документи, снимков материал и други архивни материали; обработка на

новопостъпилите материали; участие в подготовката на организирани през годината временни експозиции с движими културни ценности и предмети от фонда на музея.

Към 31.12.2020 г. музейният фонд включва 24695 движими културни ценности и предмети, от които 10881 броя са инвентирани в основния музейен фонд, 13810 броя – в научно-спомогателния фонд, а седем броя – в обменния фонд.

Всички движими културни ценности и предмети са заведени в инвентарните книги. За новопостъпилите е изготвена необходимата документация съгласно изискванията на Наредба Н-6/11.12.2009 г. за формиране, управление и идентификация на музейните фондове.

На основание на чл. 29, ал. 1, т. 1 и чл. 30, ал. 1 от Наредба Н-6/11.12.2009 г. за формиране и управление на музейните фондове, със Заповед № 35/10.03.2020 г. и Заповед № 79/31.08.2020 г. на директора на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, бе извършена пълна инвентаризация на движимите културни ценности и предмети от основния и научно-спомогателния фонд на музея. Резултатите от инвентаризацията са отразени в Протокол № 1/06.11.2020 г. Липси не са констатирани. Състоянието на инвентирани в музейните фондове движими културни ценности и предмети е добро.

През 2020 г. 118 броя движими културни ценности от фонда на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бяха включени в организирани през отчетната година осем временни експозиции, представени в градовете Разград, Търговище, Балчик, Дупница, Смолян, Ботевград и на два пъти в Казанлък.

Музеят участва в обявената от Министерство на културата в края на 2020 г. конкурсна сесия на тема: „Дейности по опазване и представяне на движимото културно наследство и визуалните изкуства в музеите и художествените галерии“ с подготвен от уредника в отдел „Фондове“ проект: „Обновяване на експозиционен инвентар и подобряване стандартите на съхранение на експонатите от фонда на Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“. Проектът бе одобрен и предстои да бъде реализиран до средата 2021 г.

Установена бе връзка с потомък на опълченеца Недю Гюдюлев от гр. Крън, който предостави на музея за проучване и заснемане на материали от личния архив на поборника Гюдюлев.

През отчетната година уредникът на отдела консултираше и предоставяше за ползване материали от музейния фонд на специалисти-историци, граждани, студенти и ученици.

За всички организирани от НПМ „Шипка-Бузлуджа“ прояви през 2020 г. се събираха публикуваните в пресата материали, които своевременно се завеждаха в Научния архив на музея. Научноспомогателният фонд на музея беше попълнен с 12 броя плакати и покани, свързани със събитията, организирани от НПМ „Шипка-Бузлуджа“ през отчетната година.

II. ОТДЕЛ „НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА И ЕКСПОЗИЦИОННА ДЕЙНОСТ“

В изпълнение на задачите, заложи в годишния план на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ за 2020 г., специалистите от отдела насочиха усилията си към:

а) подготовка на честването на 142-та годишнина от Освобождението на България от турско робство;

б) 152-та годишнина от подвига на обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа (1868 г.);

в) 143-та годишнина от Шипченската епопея;

г) поддържане на постоянната експозиция на музея в Паметника на свободата и откритите експозиции в парковете „Шипка“, „Бузлуджа“ и „Шейново“;

д) изработване на временни експозиции;

е) участие в научни конференции;

ж) публикуване на резултатите от направените проучвания.

Експозиции

Паметник на свободата

През изминалата година постоянната експозиция в Паметника на свободата бе поддържана в добър вид. Витрините се почистваха редовно. Проблемите, възникващи в процеса на работа, своевременно се отстраняваха. В монумента е монтирана и действа система за видеонаблюдение, с пултове за наблюдение, разположени в административната сграда на музея на връх Шипка и в Паметника на свободата. По всички етажи са разположени пожарогасители. Поддържаната постоянна температура от 17 – 18 градуса се отразява благоприятно върху състоянието на включените в постоянната експозиция движими културни ценности.

Като най-сериозен проблем продължава да стои решаването на въпроса с проникващата във вътрешността на паметника влага. Причините за това са две – компрометираната фугировка между отделните каменни блокове, с които е облицован монумента, и постоянно образуващият се конденз. В резултат на това цокълът около стълбите, водещи към панорамната площадка на места е обелен или напълно липсва. При проливни дъждове вода тече в каменния тунел, отвеждащ към експозицията и североизточната стена на костницата. Проблемът частично е овладян с разположените по етажите на паметника влагоизсушители. Ефектът от тяхната работа е видим, но в перспектива е необходимо да се намери цялостно решение на проблема с влагата в монумента.

От ремонт и реставрация се нуждаят и касите на двете врати, осигуряващи достъпа до него. На определени места каменната настилка на площадките около паметника също трябва да бъде подменена. Това е продиктувано от качеството на използвания облицовъчен материал и от повредите, предизвикани от снегопочистващата техника, която разчиства пространството около монумента в навечерието на Националния празник на Република България.

Необходимо е изграждането на естакада към костницата, която да направи възможен достъпът на хора с увреждания до нея.

Тежките метеорологични условия и широките температурни амплитуди в района на превала на Шипченския проход, силните ветрове и честите случаи на директни попадения на мълни върху Паметника на свободата са причина за откътрване на части от фугировката на фасадата. Това създава предпоставки от нараняване на музейните работници и хилядите посетители на монумента. На 06.04.2020 г. три каменни блока от каменния корниз на южната фасада на Паметника на свободата се самосрутиха. След извършените огледи от назначените от директора на музея и Министерството на културата комисии в края на месец май 2020 г. около монумента беше монтирана предпазна ограда, разположена на пет метра от основите на паметника, след което беше извършено аварийно укрепване на компрометирания участък.

В изпълнение на разпорежданията на компетентните органи и със съдействието на Министерството на културата ръководството на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ предприе действия за извършване на техническо обследване на фасадите и изработване на инвестиционен проект във фази „Идеен“ и „Работен“ за консервация и реставрация на Паметника на свободата. Спазвайки законовите разпоредби, на 18.11.2020 г. по реда на Закона за обществените поръчки бе обявена поръчка с предмет: „Извършване на техническо обследване на фасадите и изработване на инвестиционен проект във фази „Идеен“ и „Работен“ за консервация и реставрация на Паметника на свободата на връх Шипка“. До края на отчетната година процедурата все още не беше финализирана.

През 2020 г. специалистите от отдел „Научно-изследователска и експозиционна дейност“ извършваха ежемесечни проверки на постоянната експозиция в Паметника на свободата и дневника, в който се описва нейното съдържание и състояние. Съставените доклади са представени на ръководството на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Външни експозиции

Въпреки липсата на достатъчно работници, през 2020 г. откритата експозиция в Национален парк „Шипка“ се поддържа в добър вид. Тревните площи около Паметника на

свободата, Голямото руско гробище, батареите на Предната позиция и паметниците край пътя, водещ към върха се окосяваха редовно. Заради недостига на персонал и отдалечеността от Паметника на свободата Командният пункт на генерал Столетов и Зимната войнишка землянка, намиращи се на Главната позиция, през отчетната година останаха затворени за посещение.

Паметниците, разположени в Национален парк „Бузлуджа“, бяха редовно почиствани и поддържани. Установеното през годините добро сътрудничество между НМП „Шипка-Бузлуджа“ и кметството в с. Шейново, Община Казанлък позволи тревните площи около Паметника на победата и през 2020 г. да бъдат поддържани в добро състояние.

Временни експозиции

През изтеклата година специалистите от отдела изготвиха 12 временни експозиции, свързани с тематиката на музея. Освен информационните табла и други нагледни материали, в осем от тях бяха включени движими културни ценности от фонда на НМП „Шипка-Бузлуджа“.

Представената през януари 2020 г. в гр. Търговище изложба „Строителите на Паметника на свободата“ бе организирана съвместно с Държавна агенция „Архиви“, която предостави архивни материали, съхранявани във фондове на Отдел Държавен архив – Търговище.

Реализираните през отчетната година временни експозиции спомогнаха за по-пълното представяне на националноосвободителните борби на българския народ през епохата на Българското възраждане и дейността на НМП „Шипка-Бузлуджа“ пред туристите, посещаващи Паметника на свободата и паметника на Хаджи Димитър на връх Бузлуджа, обществеността и гостите на градовете Казанлък, Разград, Търговище, Балчик, Смолян, Дупница, Габрово, Лом, Ботевград, Радомир, Враца, Калофер, Чирпан и с. Копринка, Община Казанлък (вж. Приложение № 1 и Приложение № 2).

Участие в научни конференции

д-р Чавдар Ангелов, Научна конференция „Четите и четническата тактика в националноосвободителните борби на българския народ през XIX век“. Регионален исторически музей – Сливен, 04.05.2020 г. – 05.05.2020 г., доклад на тема: „Бузлуджанската експедиция на БТЦРК от лятото на 1885 г.“.

д-р Чавдар Ангелов, Национална научна конференция „80 години от Крайовския договор. Българската и международната общественост за Добруджанския въпрос. Нови документи, нови прочити, нови тези.“. Исторически музей – Тутракан/Регионален исторически музей – Добрич, 29.09.2020 г. – 30.09.2020 г., доклад на тема: „Казанлъшката общественост и възвръщането на Южна Добруджа през 1940 година“.

д-р Чавдар Ангелов, Краеведски четения 2020 година, Исторически музей „Искра“ – Казанлък, 31.10.2020 г., доклад на тема: „Участието на 56-ти пехотен полк в заключителния етап на Първата световна война“.

Дарина Петкова, Научна конференция „Четите и четническата тактика в националноосвободителните борби на българския народ през XIX век“. Регионален исторически музей – Сливен, 04.05.2020 г. – 05.05.2020 г., доклад на тема: „Съдбата на заловените участници от обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа от 1868 г.“.

Даниела Димитрова, Научна конференция „Четите и четническата тактика в националноосвободителните борби на българския народ през XIX век“. Регионален исторически музей – Сливен, 04.05.2020 г. – 05.05.2020 г., доклад на тема: „Паметта на поколенията към двамата Хаджидимитрови четници Христо Янъков и Стефан Орешков“.

Даниела Димитрова, Краеведски четения 2020 година, Исторически музей „Искра“ – Казанлък, 31.10.2020 г., доклад на тема: „Тържествено отпразнуване на първата годишнина от освобождението на Казанлък през 1878 г.“

Златина Чорева, Краеведски четения 2020 година, Исторически музей „Искра“ – Казанлък, 31.10.2020 г., доклад на тема: „Христо Стамболски – лекар и виден обществен деец“.

Георги Стойков, Научна конференция „Музейните колекции: Формиране, съхранение, изследване, представяне“, Регионален исторически музей – Шумен, 15.07.2020 г. – 17.07.2020 г., доклад на тема: „Специфика и проблематиката на фондовата дейност в НПМ „Шипка-Бузлуджа““.

Публикации

В различни специализирани издания и интернет-страницата на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бяха публикувани следните научни и научно-популярни разработки на специалисти от музея:

Ангелов, Ч. Тайният. Иван Вълков като офицер, конспиратор, държавник, дипломат. Велико Търново, 2020.

Ангелов, Ч. Участието на 56-ти пехотен полк в отбраната на Беломорското крайбрежие през Първата световна война (април – юли 1917 г.). – В: *Краеведски четения. Свитък VI*. Казанлък, 2020, с. 177 – 191.

Миланова, Мая. Знакът за отличие на военния орден „Св. Георги“ (<https://www.shipkamuseum.org>).

Миланова, Мая. Един необикновен дом и неговите обитатели. Какво свързва героя от Шипка граф Толстой с една от най-известните сгради в Петербург (<https://www.shipkamuseum.org>).

Стойков, Георги. Десетата война във военните планове на Руската и Османската империи (<https://www.shipkamuseum.org>).

Специализирани справки

По искане на музеи, държавни институции и граждани през 2020 г. специалистите на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ изготвиха 37 справки за следните участници в Българското опълчение: Начо Тодоров от с. Шумнене, Тетевенско (дн. квартал на гр. Ябланица); Цвятко Михов Златаров от гр. Габрово; Константин (Костадин) Чесновски от с. Таваличево, Кюстендилско; Стойко Петков от с. Яковци, Еленско; Кирил Димитров Киров от гр. Виза/гр. Малко Търново; Киро Георгиев от гр. Малко Търново; Димитър Георгиев Узунов от с. Коджатарла, Лозенградско; Венедик Попов от гр. Малко Търново; Димитър Георгиев от гр. Лозенград; Маврудий Стефанов (Стефанович) – неуточнено месторождение, Недялко Ангелов от гр. Малко Търново; родените и/или живели в гр. Лозенград опълченци Василий Михайлов, Стефан (Стоян) Георгиев Тонков – Смоковски, Тома Георгиев, Тодор Статиев, Иван Киров, Димитър Георгиев Узунов, Иван Бойчев Иванов, Стоян Бойчев, Коста Тодоров Стаматов, Михаил Михайлович, Иван Хаджистойков Параскевов, Никола Лазаров Газибаров, Тодор Павлов, Димитър Георгиев; Балин (Божин) Стоянов от с. Дюлгерлий (дн. Зидарово, Община Созопол); Михаил Стоев от с. Дерекъой, Лозенградско; Георги Колев Буздрев (Бузрев) от с. Войнягово, Карловско; Николай Дончев от с. Дъбене, Карловско; Петър Петрушев от гр. Търново; Цвятко Иванов Попов от гр. Враца; Георги Сивков от гр. Варна; Коста Янов от гр. Варна; Стефан Иванов от гр. Варна; Дончо Василев от с. Каменец, Димитровградско; Марин Ценов от гр. Правец; Стефан Богданов от с. Бадевци, Еленско.

В отговор на постъпили в деловодството на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ заявления за издирване на информация бяха извършени други две проучвания, които установиха, че музеят не разполага с данни, които да потвърждават участието на лице с фамилия Кузманов от с. Устово (дн. квартал на гр. Смолян) и Начо Павлов в редовете на Българското опълчение.

Изготвени бяха подробни справки за подполковник Александър Липински – командир на 35-ти пехотен Брянский полк и за Сюлейман паша – Главнокомандващ Централната турска армия по време на Руско-турската война (1877 – 1878 г.).

Във връзка с подготовката на временната експозиция „Командирите на Българското опълчение“ главният уредник на музея извърши проучване, което допълни биографиите на част от руските офицери и българските офицери на руска служба, служили в редовете на Българското опълчение, с нови данни, фотографии и документи, отразяващи участието им в Руско-турската война (1877 – 1878 г.).

III. ОТДЕЛ „ВРЪЗКИ С ОБЩЕСТВЕННОСТТА И РЕКЛАМА“

През 2020 г. обектите на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бяха посетени от 53028 туристи, от които 48805 души са посетили Паметника на свободата след заплащане на входна такса. Останалите 4223 души са били гости на музея в дните на отворени врати. От заплатили входна такса 30570 души са пълнолетни български граждани, 16390 са български ученици и студенти, а 1845 – чуждестранни туристи¹.

В абсолютни стойности тези данни сочат намаляване на общия поток посетители в сравнение с 2019 г. с 40 %, като това се отчита предимно при чуждестранните посетители (почти четири пъти) и при учениците и студентите (два пъти). Липсата на организирани ученически екскурзии допринесе за големия спад на посетителите ученици, а наложените мерки за пътуване – на чуждестранните посетители.

Пред туристите са изнесени 170 беседи, от които на български език – 161; на руски език – четири; други – пет. Тази статистика показва, че броят на беседите в сравнение с предходната година е намалял почти три пъти. Намалението е драстично при беседите на руски (66 за 2019 г.) и английски език (32 за 2019 г.).

През туристическия сезон Мултимедийната зала на връх Шипка също функционираше съгласно наложените от здравните власти ограничения за присъствие в закрити помещения. Проведени са 112 прожекции на документални филми за Шипченската епопея – на български и на руски език, за паметниците в района на Шипченския проход и на детския анимационен филм за Шипченската епопея.

През изминалата година видеотеката на музея беше попълнена с филм за организираната през август 2018 г. от Национално дружество „Традиция“ възстановка на шипченските боеве.

В интернет и фейсбук страниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ бяха публикувани 76 съобщения, представящи работа на музея. Заради възникналата епидемична обстановка в онлайн среда бяха представени музейните изложби „Командирите на Българското опълчение“, „Строителите на Паметника на свободата“ и „Опълченци от казанлъшкия край“. Редовно бяха подавани информации и кратки статии в рубриката „Исторически календар“: 24 април – Обявяване на Руско-турската война 1877 – 1878 г., 6 май – Връчване на Самарското знаме, 10 и 11 май – рождението на войводите Хаджи Димитър и Стефан Караджа, 27 юли – 200 години от рождението и 130 години от смъртта на ген. Ф. Ф. Радецки, 21 август – Ден първи от Епопеята, 22 август – Ден за прегрупиране на силите, 23 август – „Венчайте България с лаврови венци“.

За популяризиране дейността на музея на журналисти и издатели бяха предоставяни снимков материал, историческа и туристическа информация. Рекламно каре на музея бе включено в специализираното списание „Черга“.

През отчетната година отделът се включи в подготовката на организираните музейни изложби „Командирите на Българското опълчение“ и Спомен за героите“. Работата бе свързана с корекция на текстове, изработване на афиши и покани и изготвяне на прессъобщения.

¹ Посочените данни отразяват посещенията за времето от 01.01.2020 г. до 13.03.2020 г. и 18.05.2020 г. до 27.11.2020 г. Заради наложените от компетентните здравни власти при овладяването на разпространението на вируса Софид-19 ограничения в работата на закритите музейни експозиции за периодите от 14.03.2020 г. до 17.05.2020 г. и от 28.11.2020 г. до 31.12.2020 г. достъпът на туристи до Паметника на свободата беше изцяло ограничен.

Специалистите от отдела завършиха предпечатата за набор от ретроснимки на Паметника на свободата през годините. Пред завършване е Албумът с паметници и паметни места, свързани с подвига на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа. Систематизирани са всички паметници на територията на страната, изготвени са и необходимите анотации. Предстои заснемане на последните от тях, в процес на обработка са направените досега снимки. Продължава обработката на музейното издание „Българското опълчение 1877 – 1878. Т. 1. Биографичен и библиографски справочник.“, който се подготвя за отпечатване на ново, допълнено издание.

Осъществен бе контакт с „БГ Асист“ ЕООД за изработване на информационни табели на брайлова азбука за закрити и открити пространства в услуга на незрящите посетители на музея. Бяха изработени информационни табели, разположени около Паметника на свободата, указващи условията при които може да бъде посетена постоянната музейна експозиция.

Продължи работата по актуализирането и допълването на историческите справки и справките, свързани с експозицията на Паметника на свободата. Оказано беше необходимото съдействие с информация, материали и консултации на музеи, организации и граждани, интересувани се от работата на музея и от неговите туристически обекти.

Осъществена беше връзка с професора от Юридическия факултет на Истанбулския университет Рауф Версан – правнук на Вейсел паша (командващ турската армия в последната фаза на сраженията за Шипка). Очакваме биографични сведения за турския генерал, тъй като данните за него, с които музеят разполага, са твърде оскъдни. В тази връзка бяха изпратени писма до Военноисторическия музей на артилерията, инженерните и свързочни войски в Санкт Петербург, както и на Историческия музей в гр. Харков (Украйна) с молба да ни бъдат предоставени сведения за руски и турски офицери, сражавали се на Шипка.

По случай Националния празник на Република България, Националното честване на 152-та годишнина от подвига на обединената чета на Хаджи Димитър и Стефан Караджа от 1868 г. и Националните чествания на Шипченската епопея специалистите от музея участваха в телевизионни и радио предавания, излъчени по Българската национална телевизия, Нова телевизия, bTV, Българското национално радио, Информационна агенция „Фокус“, Радио „Шумен“, Радио „Стара Загора“ и др. електронни медии. Продължи редовното подаване на информация към други регионални и местни информационни печатни и електронни издания.

Издателска дейност

Календар за 2021 г. „Шипченски хроники“².

Епопеята на Шипка. Казанлък, 2020.

Работа с деца и ученици

В навечерието на 18 юли – денят на сражението, в което загива войводата Хаджи Димитър при връх Бузлуджа, организирана от НЧ „Пробуда – 1920“, с. Копринка, Община Казанлък ученическа група от селото посети Национален парк-музей „Бузлуджа“. По време на нейното гостуване децата се запознаха с бойния път на четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа и за последното сражение на героите при старопланинския връх.

Премиери на книги

Бонева, Вера. Мемориалните музеи и експозиции в културната инфраструктура на съвременна България. С., 2020, 14.07.2020 г., Литературно-художествен музей „Чудомир“ – Казанлък.

² Календарът представя снимки на Мемориалния комплекс „Шипка“ на фотограф-художника Артин Азинян. Фотографиите са както от фонда на музея, така и от личния архив на сина на фотографа Бедрос Азинян. Календарът е посветен на 90-годишнината от рождението на А. Азинян.

IV. НАУЧНА БИБЛИОТЕКА

Дейността на Научната библиотека през 2020 г. бе насочена към закупуване на нови книги и увеличаване на броя на читателите.

Библиотечният фонд бе обогатен с нови издания с разнообразна тематика – историческа и художествена литература.

През 2020 г. фондът на библиотеката беше попълнен с издания, дарени от библиотеките на историческите музеи на Дупница, Смолян и Ботевград.

През отчетната година броят на закупените книги надвишава броя на дарените.

Практиката за предоставяне на достъп до музейната библиотека на учители по история от гр. Казанлък, колеги от Исторически музей „Искра” – Казанлък, студенти и ученици беше продължена.

Всички читатели имаха коректно и внимателно отношение към представените книги.

V. ФОТОЛАБОРАТОРИЯ

Дейността на фотолабораторията през 2020 г. беше временно преустановена поради пенсионирането на дългогодишния фотограф на музея. Предстои решаването на въпроса за нейната бъдеща работа.

VI. ОТДЕЛ „СТОПАНСКИ“

Поддръжка и придобиване на имущество

Въпреки липсата на достатъчно обслужващ персонал и техника, през 2020 г. бе направено възможното за поддръжане на включените в границата на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ паметници и паметни места и повереното на музея държавно имущество. В тази връзка ръководството на музея и работниците в отдела с помощта на квалифицирани външни експерти извършиха:

1. Провеждане на процедура за избор на изпълнител на стойност по чл. 20, ал. 2, т. 2 (публично състезание) от Закона за обществени поръчки с предмет: „Извършване на техническо обследване на фасадите и изработване на инвестиционен проект във фази „Идеен“ и „Работен“ за консервация и реставрация на Паметника на свободата на връх Шипка“.

2. Аварийно укрепване на компрометирания участък от каменния корниз на южната фасада на Паметника на свободата.

3. Техническо обслужване на трафопоста в административната сграда на музея на връх Шипка.

4. Почистване на района на паметника на Хаджи Димитър на връх Бузлуджа.

5. Почистване на района на пешеходния подход към Паметника на свободата от изсъхнали и паднали клони и дървета.

6. Прочистване от израснали храсти на пътя, водещ от Големия руски паметник, към Братската могила на 56-ти пехотен Подолски полк, пътеката от него към двете руски военни гробища, както и самите гробища, намиращи се в южното подножие на връх Орлово гнездо.

7. Премахване на незаконен търговски обект от поверения за стопанисване и управление на музея държавен поземлен имот с идентификатор 83199.2.613 (паркинга на превала на Шипченския проход).

8. Доставка и монтаж на метална предпазна ограда, ограничаваща достъпа на граждани до основите на Паметника на свободата.

9. Паметникът на свободата и другото предоставено за стопанисване и управление на музея недвижимо и движимо имущество е застраховано. На всеки от работниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ е направена годишна застраховка трудова злополука. Застраховани са пътническите места в автомобилите на музея.

11. Техническо обслужване на автомобилния парк на музея.

12. Закупуване на нов лек автомобил.

13. Осигуряване на необходимите лични предпазни средства за работниците на музея, дезинфекциращи разтвори и други дезинфекциращи материали, необходими за изпълнението на предписанията на компетентните здрави власти във връзка с ограничаването на разпространението на вируса Covid-19.

14. Техническо обслужване на мълниезащитната система на Паметника на свободата и Големия руски паметник.

Проектиране

През 2020 г. ръководството на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ възложи за изработване и представи за съгласуване по реда на чл. 84 от Закона за културното наследство на следните проекти и документи:

1. „Паметник на свободата на връх Шипка, част: ПБЗ – фасадно скеле“;
2. „Виза за проучване и проектиране на консервация и реставрация на Паметника на свободата на връх Шипка“.

Административни въпроси

През изминалата година вниманието на музейното ръководство беше насочено и към решаването на някои административни въпроси, имащи пряко отношение към управлението на музея, отношенията работодател-работник, сигурността на заведените в музейните фондове движими и недвижими културни ценности и повереното ни за стопанисване и управление държавно имущество. В тази връзка бе извършено следното:

1. Инициране на процедура пред Областна администрация – Стара Загора и съставяне на АДС (частна) на административната сграда на музея на връх Шипка
2. Инициране на процедура пред Областна администрация – Стара Загора и съставяне на АДС (частна) на трафопоста на музея на връх Шипка.
3. Инициране на процедура пред Областна администрация – Стара Загора и съставяне на АДС (частна) на павилиона за продажба на билети и сувенири на връх Шипка.
4. Инициране на процедура пред Областна администрация – Стара Загора и съставяне на АДС (частна) на обществения санитарен възел на връх Шипка.
5. Изготвяне и утвърждаване на Вътрешни правила за приемане и отчитане на сигнали за корупция в НПМ „Шипка-Бузлуджа“.
6. Изготвяне и утвърждаване на Антикоруptionен план на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ за 2020 г.
7. Сключване на нов Колективен трудов договор в предприятието за периода 2020 – 2022 г.
8. Възлагане изработването на Технически проект за текущ ремонт на покрива и Технически паспорт на административната сграда на музея на връх Шипка.
9. Разработване на проект: „Обновяване на експозиционен инвентар и подобряване стандартите на съхранение на експонатите от фонда на Национален парк-музей „Шипка-Бузлуджа“.

Обучения и квалификация

1. Главният счетоводител и счетоводителят на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участваха в обучение на тема: „Годишно счетоводно приключване в бюджетните организации за 2019 г. Актуални въпроси от финансово-счетоводната дейност на бюджетните организации.“ (06.01.2020 г., гр. Казанлък).

2. Работниците на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ участваха в занятие по учебна евакуация и пожарна безопасност на тема: „Пожар. Класификация на пожарите. Способи за прекратяване на горенето. Видове гасителни вещества. Видове пожарогасители. Основни правила при работа с противопожарните уреди. Учебна евакуация.“ (24.01.2020 г., административна сграда на НПМ „Шипка-Бузлуджа“ в гр. Казанлък).

3. Главният счетоводител на НППМ „Шипка-Бузлуджа“ участва в обучение на тема: „Придобиване право на пенсия за осигурителен стаж и възраст на различните основания в Кодекса за социално осигуряване от 1 януари 2019 г. дата на отпускане на пенсията – общо правило. Методика за изчисляване на индивидуалния коефициент за пенсиите, отпуснати с начална дата след 31.12.2018 г.“ (01.09.2020 г. – 04.09.2020 г., Слънчев бряг).

4. Главният счетоводител на НППМ „Шипка-Бузлуджа“ участва в обучение на тема: „Подготвителен курс за изпита за придобиване на сертификат „Вътрешен одитор в публичния сектор““ (06.10.2020 г., гр. София).

5. Главният счетоводител на НППМ „Шипка-Бузлуджа“ участва в обучение на тема: „Спазване на правилата на финансовото отчитане на бюджетните организации, предпоставка за достоверно представяне на ГФО за 2020 г. Годишно счетоводно приключване“ (25.10.2020 г., гр. Велинград).

VII. БЮДЖЕТ

НППМ „Шипка-Бузлуджа“ е юридическо лице, второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на културата – Държавна дейност 739 „Музеи, художествени галерии, паметници на културата и етнографски комплекси с национален и регионален характер“. Прилагането на системата на делегиран бюджет продължи да бъде сигурна предпоставка за подобряване на финансовата и материалната обезпеченост на музея.

Намалелият туристопоток се отрази неблагоприятно върху изпълнението на плана за собствените приходи на НППМ „Шипка-Бузлуджа“. Това ограничи възможностите на музея да осигури необходимото финансиране на част от планираните за изпълнение през 2020 г. дейности. Направените в края на март и началото април м.г. прогнози предвиждаха изпълнение до 40 % на собствените приходи. Разположението на музейните обекти по билото на Стара планина вероятно се оказа причината, благодарение на която, с поэтапното либерализиране на ограничителните мерки през летните месеци на 2020 г., хиляди туристи (основно български граждани) да се насочат към планините, респективно и към Паметника на свободата. Това частично компенсира лошия старт на годината и в края на отчетния период музеят достигна до 68 % изпълнение на годишния финансов план.

Въпреки съществуващите през 2020 г. трудности, коректното изпълнение на финансовите ангажименти от страна на Министерството на културата и сравнително добрата посещаемост на Паметника на свободата създадоха необходимите предпоставки за осъществяване на планираните през годината основни дейности. Прилагането на системата на делегирания бюджет гарантира навременното разплащане на разходите, свързани с научноизследователската, фондовата, събирателската и популяризаторската дейност на музея, както и с поддръжката на предоставеното на музея за стопанисване и управление държавно имущество.

Съгласно прилаганите стандарти в делегираната от държавата дейности за 2020 г., субсидията на НППМ „Шипка-Бузлуджа“ бе в размер на 487804 лева

Получените текущи дарения от дарители са в размер на 21530 лева., в т.ч.: 6351 лева. от дарителската каса в Паметника на свободата. Получените дарения са вписани в Книгата за регистриране на даренията в НППМ „Шипка-Бузлуджа“ и са осчетоводени.

Уточненият план на собствените приходи за 2020 г. е в размер на 170000 лв. Реализираните собствени приходи до 31.12.2020 г. са в размер на 116923 лева.

Внесен данък 3 % върху приходите от стопанската дейност за 2020 г. по Закона за корпоративното и подоходно облагане на стойност 6160 лева.

Уточненият план за разходите на 2020 г. е в размер на 658237 лева, от които са изразходвани 594495 лева, разпределени както следва: издръжка 187632 лева.; придобиване на ДМА 36166 лв.; изплатени заплати, други възнаграждения и задължителни осигурителни вноски от работодателя в размер на 364013 лева; платени данъци и такси в размер на 6684 лева.

Съгласно Закона за счетоводството и Счетоводната политика на Министерството на културата са извършени счетоводни анализи, инвентаризации, актуализации на план/отчет в рамките на бюджета на НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Д-Р ЧАВДАР АНГЕЛОВ (п.)

Директор на
НПМ „Шипка-Бузлуджа“

Отчетът е разработен на база представените годишни отчети за 2020 г. на отделите и звената в НПМ „Шипка-Бузлуджа“.

Отчетът е приет на редовно заседание на Дирекционния съвет на НПМ „Шипка-Бузлуджа“, проведено на 16 февруари 2021 г.

Временни експозиции с подвижни културни ценности от фонда на музея

1. „Строителите на Паметника на свободата“, 03.01.2020 г. – 24.01.2020 г., Художествена галерия „Проф. Илия Петров“ – Разград.
2. „Строителите на Паметника на свободата“, 24.01.2020 г. – 21.02.2020 г., Регионален исторически музей – Търговище.
3. „Строителите на Паметника на свободата“, 21.02.2020 г. – 27.05.2020 г., Исторически музей – Балчик.
4. „80 години Паметник на свободата“, 14.02.2020 г. – 21.05.2020 г., Исторически музей – Дупница.
5. „Шипченската епопея през погледа на участника във войната Стефан Кисов“, 13.02.2020 г. – 21.05.2020 г., Регионален исторически музей – Смолян.
6. „Пътят на свободата. От Шипка до Сан Стефано“, 13.02.2020 г. – 11.09.2020 г., Исторически музей – Ботевград.
7. „Командирите на Българското опълчение“, 28.02.2020 г. – 26.05.2020 г., Художествена галерия – Казанлък.
8. „Спомен за героите“, 16.07.2020 г. – 10.08.2020 г., Художествена галерия – Казанлък.

Временни експозиции без подвижни културни ценности от фонда на музея

1. „60 години Национален парк-музей „Шипка““, 31.01.2020 г. – 20.05.2020 г., Регионален исторически музей – Габрово.
2. „Боят при Шипка-Шейново – най-успешната операция по време на Руско-турската война“, 17.02.2020 г. – 12.05.2020 г., НЧ „Пробуда – 1920“, с. Копринка, Община Казанлък.
3. „Строителите на Паметника на свободата“, 14.02.2020 г. – 02.02.2021 г., Национален музей „Христо Ботев“ – Калофер.
4. „И днес йощ Балканът...“, 21.02.2020 г. – 21.05.2020 г., Общински исторически музей – Радомир.
5. „150 години – подвиг и памет“, 03.02.2020 г. – 08.05.2020 г., Исторически музей – Лом.
6. „150 години – подвиг и памет“, 08.05.2020 г. – 12.06.2020 г., Регионален исторически музей – Враца.
7. „Строителите на Паметника на свободата“, 05.08.2020 г. – 25.09.2020 г., Военен клуб – Чирпан.